

TAXANDRIA

TIJDSCHRIFT VOOR NOORDBRABANTSCHЕ GESCHIEDENIS EN VOLKSKUNDE

ONDER REDACTIE VAN

G. C. A. JUTEN,

PASTOOR TE WILLEMSTAD.

LID VAN VERSCHILLENDE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN

MET WELWILLLENDE MEDEWERKING VAN VELE DESKUNDIGEN

ZES EN DERTIGSTE JAARGANG.

VIERDE REEKS.

ZESDE JAARGANG.

Provinciaal Genootschap van
Kunsten en Wetenschappen
in Noordbrabant
's-HERTOGENBOSCH

BERGEN-OP-ZOOM.

GEBROEDERS JUTEN.

1929.

2. af
3
P 6

DE HEERLIJKHEID MIERLO.

Extract uytten Register van Rapporte off denombrementen der leenen van den hertogdom van Brabant gehouden onder de quartiere van 's Hertogenbossche overbrocht int jaer veertien honderd veertigh, aldaer folio XV-XVI-XVII staet geschreven 't gene hierna volgt.

In dese manieren hierna beschreven houdt Jan, heer van Meegen ende van Mierlo, synen leene van mynen genaedigen heere van Bourgoigne en van Brabant etc. als uijtten huize ende camere van Brabant.

Item houdt hy en andere ¹⁾ leen dat huys, dorpe ende heerlijkheyt van Mierlo mitten gericht en met allen synen toebehoorten, te weten gemeijnten en gruyten, chijnsen, die wintmoelen aldaer, waranden, visscheryen, keurmeden ende houtschat gelegen binnen de parochie en heerlijkheyt van Mierlo ende seven mannen van Leen, die cleyn sijn ende niet alleen pondich, ende 't hoffgoet, gelegen by den huyze van Mierlo voors. met vier mut saets ackerlants, gelegen tusschen der kercke van Mierlo ende 't hoffgoet met eenen bunder eusel, ²⁾ geheeten de Rijt ende dat Elsbroek achter 't huys gelegen ende een buenre beempts in den perrick gelegen met andere toebehoorten van den voors. hoffgoede hetsy lant ende beemde binnen de heerlijkheyt van Mierlo off buyten gelegen. Dat is 't huys, goet ende vercregen tegen diverse en alerhande personen nae alrehande briefven daeraff wezende ende oock nae bescheet dat van goeden, ouden huize af verhoort is.

Hierna volgt alsulcken commer als uyt sommige van der parchelen van den Leenhoven genoempt jaerlijx

1) De woorden: en andere, sijn mij niet erg duidelijc. Houdt heer Jan het leen Mierlo met andere personen? of volgt in het origineel register deze leenakte achter een ander verlij, zoodat moet gelezen worden: enen anderen leen.

2) Verdam noemt een „eysel”, een laag gelegen weiland, dat hij hoogen waterstand onderloopt. Elders vond ik: „eenen eusel, groot 3 bunder zoo heyde zoo weyde.

gaende is, naerdien dat hy naest van der genen die den commer daerop hebben, vernemen kan na inhoudt huere briefffen ende huere onderpanden daerinne begrepen wesende.

Item, die heilige geest van den Bosch op 't hoffgoet voors. met allen synen toebehoorten hetsy leengoet ofte chijsngoet, in den brieven ongescheyden wesende, 7 mud den rogge.

Wouter Poteij's erfgenaem op 't voors. hoffgoet met syne toebehoorten ende in alle maeten ende manieren als voor geruert is 9 mudden rogs.

Henrick van de Perre op 't voors. hoffgoet oock als boven 3 mudden rogge jaerlijx.

Clooster van den Minderbroederen in den Bosch oock als boven 2 mudden rogge.

Jan van Cortenbach als heer van Helmont uytter wintmoelen ende andere onderpanden te Mierlo gelegen, want hy zijn brieven niet gehoort en heeft, jaerlijx 30 oude schilden.

Henrick Dickbier van Mierlo dat hy dat dorp van Mierlo met allen synen toebehoorten soo leen ende cijsngoet te zamen vercocht ende overgaf. Daar inne behouden jaerlijks synen lyve ende niet langer twee hondert Reynoldus guldens.

Item, Noch houdt hy ten derde leene die wintmoelen van Colle ¹⁾ met allen haeren toebehoorten te weten met den bedwange van den gemaele der dingbank van Nuenen ²⁾ van Wetten ³⁾ en van Tongelre met alle hare toebehoorten en welcker moelen metter gedwange ⁴⁾ ende gemaele der dingbank voors. en met allen haeren toebehoorten gelegen is onder myner genadigen heer van Brabant in den ambt van Peellant.

Hierna volgt alsulcke commer ⁵⁾ als men uyt des voors. Leenmoelen met haeren toebehoorten jaarlijx geldende is.

1) Coll onder Tongelre, gem. Eindhoven. 2) Bij Eindhoven.

3) Wetten gem. Nuenen. 4) Dwangrecht. 5) Lasten.

Item, de clooster, geheeten den Baeseldonk, gelegen bij de stad van den Bossche 10 mudden rogge.

Item. Houdt hij nog ten vierden Leene die thiende van Empel en Meerwijck metten hofgoederen ende metter smaelen gericht aldaer en metter smaele tienden daertoe behoorende. Ende van de thienden en gelt men egeene commer dan de persoon van de kercke van Empel als door zynen novalia jaerlijcx negentien Reynoldus guldens.

Al deze leenen ende commere in alle de maeten ende manieren voors. geef Jan, heer van Meghen ende van Mierlo over onder synen segel ter goeden trouw ende meyninge. Nae aldyen dat hy daeraff weet ofte vernemen kan ende wille altijd ten verzoeken ende bevele mijns genaedigen heere gerne voirder daer omme vertogte ende mede geven allet ghene des hy eenigsints daer af vernemen zal connen. In oirconde der waerheijt soo heb ik, Jan, heere van Megen ende van Mierlo voors. mynen segel hierop gedrukt int jaer ons Heeren duysent vierhondert een ende veertigh, elf dagen in Decembri.

Onder stond: gecollagioneert tegen voors. Register van Rapporten ofte denombrementen is dit extract daermede bevonden te accorderen by Vitsius.

Collata concordat quod Extractum authenticum

Quod attestor

(get) D. Wijtvelt, Not^s publ.

Mierlo

ANT. SEVENS.

Naar aanleiding van het uitvoerig denombrement — opsomming, omschrijving — van de rechten en lasten der heerlijkheid Mierlo, welke de ijverige beoefenaar van Mierlo's verleden ter plaatsing aanbod, heb ik verschillende gegevens over de oudste bezitters dezer heerlijkheid bij elkaar gezocht.

Tot aan het einde der 13^e eeuw was Mierlo een eigen goed, een *allodium*. De eigenaars van dit goed hadden

voor hun onderdanen een kerk gebouwd, welker pastoor zij voordroegen en voor wiens onderhoud zij de tienden op hun goederen hadden aangewezen. In 1263 was pastoor over deze parochie Hendrik, blijkens het wapen in zijn zegel, een zoon van den grondeigenaar.¹⁾

Bij het uitgaan der 13^e eeuw was heer van Mierlo een Hendrik Dicbier. Deze verzocht den hertog van Brabant een grensregeling tusschen beider bezittingen. Tien personen werden hiertoe aangewezen, wier opmetingen 27 Juli 1292 door den hertog werden goedgekeurd.²⁾ Diens zoon en opvolger, hertog Jan II bekrachtigde 24 Aug. 1296 deze grensbepaling en schonk aan de bewoners van het goed Mierlo vrijdom van belastingen.³⁾ In 1300 kregen zij ook van den hertog het vrije gebruik op diens gemeene gronden.⁴⁾

Bij het ingaan der 14^e eeuw, — in 1312 volgens mededeeling van Ackersdijck aan Steph. Hanewinkel⁵⁾ — droeg de eigenaar van Mierlo zijne goederen aldaar over aan den hertog, van wien hij deze in den vervolge in leen bleef bezitten. Kort daarna, in 1315, verkocht hij de tienden aan de abdij van Tongerlo, aan welke hij bij die gelegenheid ook het patronaatsrecht over de kerk schonk.⁶⁾

Genoemde Hendrik Dicbier⁷⁾ is bijna zeker dezelfde als *Henricus de Mierle*, die vermeldt wordt in het oudste leenregister van Brabant, eigenlijk een alfabetische klapper rond 1315 gemaakt op oudere verloren geraakte registers. Hij wordt er beleend met „het gerecht en het dorp van Mierlo met alle aanhorigheden” (*justitia et villa de Mierle cum suis attinenciis*).⁸⁾

1) Noordbrab. Almanak 1891 bl. 458. 2) Taxandria I:4. 3) Ibidem bl. 28.

4) Sassen, Charters en privilege brieven in het arch. van 's-Hertogenbosch, bl. 257 no 1763.

5) Geschied- en aardrijksk. beschrijving der stad en meierij van 's-Hertogenbosch, bl. 327.

6) Noordbrab. Almanak 1891 bl. 460.

7) Geheel willekeurig noemt Hermans in zijne Analytische opgave van Noord-Brabantsche charters als heer van Mierlo den Hollandschen edelman Hendrik die Rovere, sinds 1287 erfelijk burggraaf van Montfoort.

8) Galesloot Le livre feudataire de Jean III. bl. 90.

In 1315 voerde ridder Hendrik van Mierlo dezelfde wapenfiguur als zijn naamgenoot de pastoor in 1263, nl. 3 molenijzers, nu in het schildhoofd gebroken met een barensteel ¹⁾ (lambel à trois pendants). ²⁾ In het beschadigde randschrift las W. v. Spilbeek: *henr de mirle scul i busca* de verkorting *scul* verklarend als *scultetis*, schout. Zou dit niet beter onteijferd worden *scha*, scabinus in den Bosch?

Deze Hendrik woonde nog te 1317 te 's Hertogenbosch. Van hem kennen wij met zekerheid 7 kinderen.

1° Gosuinus, die uitdrukkelijk de oudste wordt genoemd en al zijn broers en zusters schijnt overleefd te hebben. In 1312 noemt hij zich Gozewien Model, in 1335 Gos. van Mierlo. In 1316 was hij kapitteldeken van St. Oedenrode, in 1335 van St. Jan te Luik. In dat jaar schijnt hij overleden te zijn.

2° Alard, was in 1315 pastoor van Dinther.

3° Catharina.

4° Elisabeth, zuster in Hooidonk.

5° Heilwig en

6° Aleid, kloosterzusters in Binderen,

7° Hendrik gezegd Rover; deze was in 1309 meerderjarig, maar had in 1315 nog geen eigen zegel.

Volgens v. Spilbeeck had Hendrik nog eene dochter, ook Elisabeth genoemd, welke gehuwd was met Herman van Langel uit Herpen. Zou dit niet veeleer een zuster van hem zijn? Immers hun zoon Hendrik van Langel komt in het latijnsch boek voor als beleend met de heerlijke rechten van Mierlo? ³⁾ Ook de begijn Jutta schijnt eene zuster te zijn. Een volledige uitgave der oorkonden kan misschien hier zekerheid geven.

1) Afbeelding in *Noordbrab. Almanak* 1891 bl. 463.

2) De Rouëk, *Den Nederl. Herald* bl. 335 beweert, „dat den eerstgebooren van de eerste staek voert tlambel”; in zijn *Konstwoorden van Heraldie* bl. 33 wil hij nog een beteekenis hechten aan het getal der pendants of hangers.

3) *Galesloot a.p.* bl. 111.

Al deze personen keurden de overdacht van het patroonaatsrecht en de tienden aan Tongerlo goed.¹⁾

De andere heerlijke rechten waren ten laatste in het bezit gekomen van deken Gosuinus, den oudste der kinderen. Uit dankbaarheid voor genoten weldaden legateert deze in 1335 alle rechten aan Otto van Cuyck, die 30 Augustus van dat jaar daarin bevestigd wordt door den leenheer.²⁾ Nog in 1347 noemt Otto zich heer van het dorp Mierlo.³⁾

Na den dood van Otto van Cuyck, die geen (wettige) erfgenamen heeft nagelaten, is de heerlijkheid Mierlo weer vervallen aan het geslacht Dicbier.

In het leenregister rond 1374 door Specht samengesteld, wordt als heer opgegeven Hendrik, de zoon van Jan Dicbier. Naast deze akte schreef Specht in den rand: *ende dit was Jan Dicbyer met een manne vonnis in shof van Brabant. Ende des sign er brieve.*⁴⁾

Na Otto van Cuyck kwam dus Mierlo in het bezit van Jan Dicbier, wiens zoon

Hendrik Dicbier reeds in 1374 de heerlijkheid bezat. Van dezen hebben wij akten uit 1386,⁵⁾ 1387 en 1402.⁶⁾ Een zegel door hem gebruikt in 1397 wordt door de Raadt beschreven: 3 molenijzers, als helmteeken een heiblok.⁷⁾ In het leenregister Strik wordt het leen aldus omschreven: *Henrick soene Jans Dicbier houdt thuis, dorp ende heerlickheyt van Mierlo mitter gemeynten met twee hoeven, moelen, gruyten, chijnsen, waranden, visscheryen, corveyen ende houtschat, mannen van leene ende hofgoet gelegen by den huize van Mierlo mit vier mud saet akkerlands, gelegen tusschen der kercke van Mierlo ende thofgoet voerseid, mit eenen bunder eeuwselen geheeten de Ryt ende dat Elsbroek achter thuys gelegen, ende een bunder beempts gelegen in de perrick, met allen anderen toebehoorten van de voors. hofgoederen.*

1) Noordbrab. Almanak 1891 bl. 468.

2) A p. 1892 bl. 612. 3) Miraeus-Foppens, Op.-dipl. IV:398.

4) Galesloot a.p. bl. 111 nota. 5) Noordbrab. Almanak 1892 bl. 614.

6) Ibidem 1891 bl. 472; Taxandria I 69; 137; 166. 7) Sceaux Armoriés I:382.

Volgens eene aantekening van past. v. Dijk (1636—43) overleed deze Hendrik 1 Juli 1410.¹⁾

Van dezen Hendrik vermeldt eene akte van 1411 drie kinderen: Hendrik, Jan en Heilwig, welke gehuwd was met Jan van Berlaer, heer van Hoeps.²⁾

Hendrik werd na zijn vaders dood heer in Mierlo. In 1415 behoorde hij tot de Brabantsche edelen, die zich verbinden den jeugdigen hertog Jan te steunen.³⁾ Als schepen van 's-Hertogenbosch zegelt hij brieven in 1425, 1429 en 1440;⁴⁾ als wapen gebruikt hij de 3 molenijzers, in het hoofd een barensteel.

In het later te vermelden testament (1458) van den heer van Megen wordt van hem vermeld een zoon Jan.⁵⁾

Hendrik verkoopt in 1429 de heerlijkheid Mierlo aan zijn broer:

Jan Dicbier, zooals het leenregister n. 487 duidelijk zegt op 3 Mei 1429: *van Janne Dicbier, by cope jegen Henric Dicbier synen broeder dat dorp van Mierle, gelijc alst Henric van Mierle ende syne vorders ende heer Otto, heer van Cuyck te leene gehouden hebben.*

Deze Jan Dicbier was reeds in 1418 lid van den raad van Brabant en schaarde zich in den strijd tegen Jacoba van Beieren aan de zijde van den hertog van Bourgondië.⁶⁾ In 1427 werd hij beleend met de heerlijkheid Megen, waarschijnlijk als de man der erfgename,⁷⁾ over wie in 1417 de hertog voogden had aangesteld. Deze beleening staat in reg. n. 487 aldus ingeschreven: *van Jan Dicbier van Mierle soen van wilen Henricx Dicbier, die opten Donredach V dage in Junio ten Bosch, doen mijn genadigen heer aldair gehult ende ontfanghen wart in den*

1) Noordbrab. Almanak 1892 bl. 612.

2) *Taxandria* XXVII: 59. 3) Miraeus-Foppens I. 326.

4) *Taxandria* XXVII: 60; de Raadt I: 382.

5) G. A. Meyer, *Chronicon Conv. Buseod. ord. Praedicatorum* bl. 114 en 115.

6) De Ram-Dinther II: 461; III: 396.

7) Vroegere schrijvers (Verreyt in *Taxandria* III: 59; v. Sasse v. IJsselt in *Voorname huizen* III: 140) noemen en eene Jenne van Megen en eene Jenne Swaef. Ik vermoed in deze twee namen slechts één persoon, nl. de erfgename van Megen.

cll 23
de. 23

jare *XIIII^cXXVII* ontfinc bi dode Jans heer van Meghen dat huys van Meghen alse open huys des hertogen van Brabant.

Drie jaren later, 17 Mei 1430, wordt met die borch, stat ende landt van Meghen beleend Heynric Dicbier van Mierle soen wilen Henrics Dicbier, klaarblijkelijk dus Jan's broer, over wien zij zoo juist spraken. Slechts één jaar bleef Megen in diens bezit, want het volgend verlij luidt: *van Jan Dicbier, heer van Mierle 12 Sept. 1431; ontfinc by overgheven Henricks Dicbier sijns brueders daer jegen woirdich staende die stat, slot ende heerlickheid van Meghen, maer moest jaerlicx hem geven 125 Beyersche guldens.*

Van dezen Jan Dicbier hebben wij een zegel als schepen van 's-Hertogenbosch aan eene akte van 1426. Hij voerde een gevierendeeld wapen: 1 en 3 het eigen familiewapen, 3 molenijzers met barensteel; 2 en 4 het wapen der graven van Megen.¹⁾

Jan Dicbier is begraven geworden bij de Dominicanen te 's-Hertogenbosch.

Uit zijn huwelijk met de erfdochter van Megen zijn maar 3 kinderen bekend; Jan, die volgt; Beatrijs, die gehuwd is geweest met eenen van Schoonhoven;²⁾ Elisabeth, die in haar huwelijk met Jan van Grevenbroeck twee zonen had, Robrecht en Jan.³⁾

De zoon Jan werd *by doode Jans Dicbier sijns vaders* 5 Juli 1438 beleend met Megen en Mierlo (reg. n. 488). Met zijn bediende Herman Kuyst maakt hij een pelgrimstocht naar Jerusalem.⁴⁾ Beiden werden bij den raad van Brabant aangeklaagd van *sekre misgripen* tegen een familie Wytven. Zij werden veroordeeld tot betaling der proces kosten, 2.000 ponden, en in verzekerde bewaring gesteld, tot deze zouden voldaan zijn. Bij vonnis van 28 Mei 1465 werden zij in vrijheid gesteld.⁵⁾

1) *Tazandria* XXVII: 61 n. 8; afbeelding wapen Megen, VIII: 34.

2) G. Meyer, *Chronicon* bl. 115; op bl. 114 zal van *Sevenhoven* een fout van den copist zijn voor *Schoonhoven*.

3) A. v. Sasse v. IJsselt in *Tazandria* VIII: 107 plaatst dezen zoon Jan een generatie verder, m. i. in strijd met het testament van 1457.

4) *Ibidem* bl. 115. 5) *De Navorscher* 1889 bl. 558.

Guy van Brimeu kocht 16 Febr. 1469 beide heerlijkheden van Jan Dicbier, die de heerlijkheid Mierlo van den graaf van Megen in leen zou krijgen.¹⁾

Dicbier had 11 Mei 1457 zijn testament gemaakt, waarin hij als erfgenaam aanwees: Jan, den zoon van oom Hendrik Dicbier; en Robrecht en Jan van Grevenbroeck. Aan de kinderen van zijne zuster Beatrys vermaakte hij de tienden van Empel en Meerwijk.

Na dit testament heeft Jan Dicbier nog vele jaren geleefd; waarschijnlijk is hij in 1485 overleden.

Hij was in het huwelijk getreden met Herberga van Bronckhorst, dochter van Dirk van Batenburg, onder huwelijksvoorwaarden, welke werden opgemaakt 13 Nov. 1442.²⁾ Zij overleefde haren man en stierf omstreeks 1501.³⁾

Na het overlijden van Jan Dicbier werd overeenkomstig diens laatsten wil met Mierlo beleend

Jan, zijn neef, 8 Nov. 1485.⁴⁾ Van dezen zijn mij geen levensbijzonderheden bekend. Na zijn dood kwam de heerlijkheid aan den naasten bloedverwant

Hendrik de Zwaeff, die daarmede beleend werd 16 (21) April 1501.⁵⁾ Volgens het uittreksel van het leenregister was deze gehuwd met Johanna van der Eycken. Hij overleed in 1510, zij in 1518.⁶⁾

De heerlijkheid komt dan aan nakomelingen van Jan van Grevenbroeck. Zie over hen verder het artikel van Jhr. mr. A. F. O. van Sasse van IJsselt in ons tijdschrift VIII: 107.

Uit het meegedeelde blijkt duidelijk, dat Mierlo tot in het begin der 14^e eeuw een eigen goed is geweest van het geslacht Dicbier. Na de overdracht van dit goed aan den landsheer bleven afstammelingen dezer familie er mede beleend worden tot in het begin der 16^e eeuw.

1) *Ibidem* 1888 bl. 425. 2) *Ibidem* bl. 487. 3) G. Meyer, bl. 118.

4) *Taxandria* VIII: 107. 5) *Noordbrab. Almanak* 1892 bl. 611; leenregister n. 17151.

6) *Taxandria* VIII: 107, nota

De Mierlo'sche *Dicbiers* voerden het specifiek meierij-sche wapenteeken: 3 molenijzers, reeds in 1315 in het schildhoofd gebroken door een barensteel. Als helmteeken gebruikten zij een heiblok.

Naast hen leefde te 's Hertogenbosch een ander deftig geslacht onder denzelfden naam, waarvan meerdere leden in de 15^e eeuw in de schepenbank zaten. Als stamvader verschijnt op het einde der 14^e eeuw Goyart *Dicbier*. Deze Bossche *Dicbier's* voerden 3 heiblokken, zooals deze geteekend staan in XXVII:61, en niet zooals VIII:107, dat vermoedelijk is nageteekend naar de afbeelding Sassen, III:124, welke misleid zal zijn door de minder goede afdrukken der zegelstempels (Tax. VII:67). Het is heel goed te begrijpen, dat bij de restauratie der muurschildering in de St. Anna-kapel van de St. Janskerk deze afbeelding den schilder hebben doen gelooven aan 3 *bijenkorven*!

Willemstad,

G. C. A. JUTEN, Pastoor.

EXTRACT UIT HET REGISTER DER RESOLUTIEN

VAN SCHEEPENEN DER DINGKBANKE VAN BERGEYK,
RIETHOVEN, WESTERHOVEN, BORKEL EN SCHAFT,
BEGINNENDE MET DEN 25 MEY 1762, ALWAAR ONDER
ANDERE FOLIO 1686, STAAT ALS VOLGHT,

Vrydag den 4 Mey 1770,

Is bij de ondergeteekende Regenten en Ingezetenen des Dorps van Schaft, Quartiere van Kempeland, Myerye van 's Bosch, goedgevonden en verstaan requeste te presentereen aan haar Edele Mog. de Heeren Raade van Staate der Vereenigde Neederlanden, met versoeck, dat haar Edele Moog. aan de Ingezeeten en dezer plaats gelieven te permitteeren, om in het vervolg haare dooden te moogen begraaven op des Gemeentens Kerkhof tot Schaft in plaatse dat dezelve tot Valkenswaard; zijnde